

«РОЗСТРІЛЯНЕ ВІДРОДЖЕННЯ»

ВИКОНАЛА
СТУДЕНТКА І КУРСУ
НПУ ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА
КАРПЕНКО МАРІЯ
ГРУПА 1-О

«Розстріляне відродження» або «червоний ренесанс» – умовна назва літературно-мистецької генерації українських митців 1920х – початку 1930х років, які були репресовані більшовицьким режимом. Національне мистецтво в цей період сягнуло небувалого раніше жанрово-стильового розквіту.

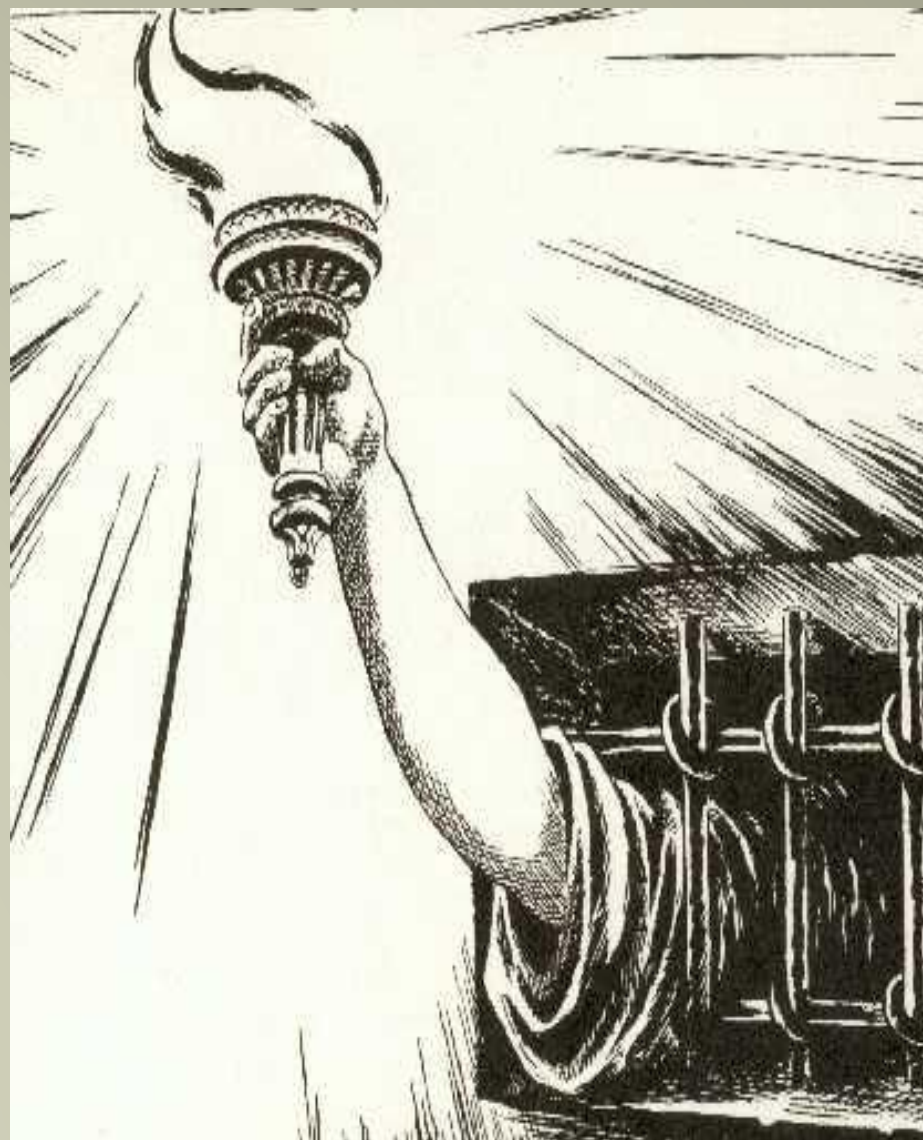
ЗАМОРДОВАНИ УКРАЇНЦІ. КИЇВ 1920

У КАТІВНЯХ КАЦАПЬСЬКОГО ЧеКа ЗАГИНУЛО
ПОКОЛІННЯ "РОЗСТРІЛЯНОГО ВІДРОДЖЕННЯ"

Це були своєрідні українські донкіхоти ХХ ст. – Микола Хвильовий, Юрій Яновський, Олександр Довженко, Валер'ян Підмогильний, Григорій Косинка, Євген Плужник, Микола Зеров, Максим Рильський, Павло Тичина, Остап Вишня... Це був час акромантів – активних романтиків.

Суспільні революційні перетворення більшість із них зустрічала натхненно, з наївною вірою в непогрішність проголошуваних ідеалів. Вони були переконані в особливості своєї місії: *очистити й уквітчати рідну землю, виховати на нових морально-етичних засадах людину майбутнього, піднести національне мистецтво на вищий художній рівень.*

В епоху революційних потрясінь і руйнацій вони активізували об'єктивну потребу захисту й освоєння мистецької спадщини, розвитку світових і національних традицій. Тому такою важливою культурницькою роллю поети стали серйозною загрозою для більшовицької ідеології, для якої культурна спадщина народу нічого не значила.

МИКОЛА ХВИЛЬОВИЙ

Хвильовий — це певна сукупність рис, це озброєний ворог, це поза всім іншим розгорнений націоналізм, це явище, що має свою вагу і тим дуже небезпечне.
(С. Косіор)

Народився Микола Григорович Фітільов 13 грудня 1893 року в селищі Тростянець на Харківщині в родині вчителів. Учився в початковій школі в селі Калантаєві, де вчителювала його мати, згодом у Богодухівській гімназії, яку не зміг закінчити через революційні заворушення в країні. Громадянська війна сформували в ньому переконаного більшовика. На чолі повстанського загону, який він організував наприкінці 1918 року на Харківщині, воював проти гетьманців, німців, петлюрівців, дроздовців. Передчуваючи наближення тотального терору проти української творчої інтелігенції 13 травня 1933 року в Харкові, в будинку письменників «Слово», покінчив життя самогубством.. Твори та ім'я Хвильового залишалися забороненими аж до останніх років існування тоталітарного режиму в Україні.

ЮРІЙ ЯНОВСЬКИЙ

Народився 27 серпня 1902 року в селі Майєрове (тепер село Нечаївка Компаніївського району Кіровоградської області) в родині заможного селянина. У 1917 році у пошуках кращого життя родина переїхала до Єлисаветграда. У 1925–1926 рр. працював на Одеській кінофабриці художнім редактором. З 1927 жив у Харкові, з 1939 — в Києві. За війни Яновський був редактором журналу «Українська література» і військовим кореспондентом. У 1945 — кореспондентом на Нюрнберзькому процесі. Бувши слабкого здоров'я, довго витримував тиск безнастанних репресій. Помер 25 лютого 1954 року. Похований на Байковому цвинтарі.

ГРИГОРІЙ КОСИНКА

Народився у бідній селянській родині в селі Щербанівка Обухівського повіту на Київщині. Рід був давній, чумацький, але зубожілий — батько Григорія мав лише 1/8 десятини орної землі і щовесни ходив на заробітки косарем у херсонські степи. Середина 20-х років — час активної творчої праці й великої популярності у читачів. Олександр Ковінька згадував про це так: «У двадцяті роки оповідання Григорія Косинки — їй-бо, не перебільшую — з рук виривали».

4 листопада 1934 викрадений органами НКВС СРСР. Ось як про це згадує його дружина:

«Дипломну роботу я закінчила. Написала слово до захисту і суботнього вечора на 5 листопада попросила Григорія, щоб прочитав його, може щось виправить. Він же мені у відповідь:

— А, Тамаря! Не треба братися на ніч за таку серйозну роботу. Завтра неділя, у нас буде час уважно перечитати і зробити так, щоб усе було хороше. Поспішати не треба. Все в наших руках. Ти згодна?

Я погодилася. Завтра, то й завтра.

Не прочитав Григорій мого слова... Ця субота була останнім днем, коли ми були разом і коли я бачила його...

Останні слова закарбувалися у серці й звучать мені всі роки мого самотнього життя...»

Косинку розстріляли 15 грудня 1934

року

ЄВГЕН ПЛУЖНИК

«Та це ж розмова лиш! — Але розмова довга: почнеш у Києві, кінчиш на Соловках!»

Народився у слободі Кантемирівка Богучарського повіту Воронежської губернії (Східна Слобожанщина). Батько його був вихідцем з Полтави.

Деякий час вчився у Воронежській гімназії (виключений за участь у нелегальних гуртках), пізніше — у Ростові-на-Дону, Боброві. 1918 року родина переїздить на Полтавщину, де Є. Плужник працює вчителем мови та літератури. Літературну діяльність розпочав на початку 1920-х років. 4 грудня 1934 заарештований НКВД. Звинувачений у належності до націоналістичної терористичної організації. Засуджений до розстрілу. Згодом вирок змінено на довічне ув'язнення на Соловках, де він помер від туберкульозу. Його останніми словами були «Я вмиюся, пригадаю Дніпро і вмру...»

МИКОЛА ЗЕРОВ

Микола Зеров народився 26 квітня 1890 року в повітовому місті Зінькові на Полтавщині в багатодітній сім'ї вчителя місцевої двокласної школи Костянтина Іраклійовича Зерова. По закінченні Зіньківської школи, Зеров навчався в Охтирській та Першій київській гімназіях. У 1909–1914 роках — студент історико-філологічного факультету Київського університету Святого Володимира. 1925 року почалася відома літературна дискусія, яка тривала до 1928 р. Особливо дратувала опонентів М. Зерова його вимога замість гурткового протекціонізму запровадити здорову літературну конкуренцію. У ніч із 27 на 28 квітня 1935 року Зерова було заарештовано під Москвою на станції Пушкіне. 20 травня його доправлено до Києва для слідства. Зерова звинуватили в керівництві контрреволюційною терористичною націоналістичною організацією.

Наприкінці зими Зерова та засуджених з ним за тією ж справою відправлено до Карелії за маршрутом: «Ведмежа Гора-Кем-Соловки». За станом здоров'я М. Зеров не міг працювати лісорубом і тому прибирав кімнати господарської служби. Після закінчення роботи, у комірчині сторожа міг займатися перекладами та історико-літературними студіями.

9 жовтня 1937 «справа Зерова та ін.» була переглянута особливою трійкою УНКВС по Ленінградській області. Засуджено до розстрілу. Зеров разом з багатьма іншими представниками української культури був розстріляний в селищі Сандармох 3 листопада 1937 року.

**СОЛОВКИ — МІСЦЕ УВ'ЯЗНЕННЯ М.
ЗЕРОВА**

МАКСИМ РИЛЬСЬКИЙ

МАКСИМ ТАДЕЙОВИЧ РИЛЬСЬКИЙ — УКРАЇНСЬКИЙ ПОЕТ, ПЕРЕКЛАДАЧ, ПУБЛІЦИСТ, ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ, МОВОЗНАВЕЦЬ, ЛІТЕРАТУРОЗНАВЕЦЬ, АКАДЕМІК АН УКРАЇНИ. МАКСИМ СПЕРШУ НАВЧАВСЯ В ДОМАШНІХ УМОВАХ, ПОТІМ У ПРИВАТНІЙ ГІМНАЗІЇ В КИЄВІ. ПОЧАВ ПИСАТИ РАНО, ПЕРШИЙ ЙОГО ВІРШ НАДРУКОВАНО 1907, ПЕРША ЮНАЦЬКА ЗБІРКА ПОЕЗІЙ ВИЙШЛА 1910 РОКУ. ЯК І РЕШТА НЕОКЛАСИКІВ, РИЛЬСЬКИЙ БЕЗПОСЕРЕДНЬО СВОЄЮ ТВОРЧІСТЮ НЕ РЕАГУВАВ НА ПОЛІТИЧНІ ПОДІЇ. ТАКА ПОВЕДІНКА ПОЕТА ВИКЛИКАЛА ГОСТРІ НАПАДИ ОФІЦІЙНОЇ КРИТИКИ, ЩО ВРЕШТІ ЗАКІНЧИЛОСЯ АРЕШТОМ НКВС У 1931, ПІСЛЯ ЧОГО ВІН МАЙЖЕ РІК ПРОСИДІВ У ЛУК'ЯНІВСЬКІЙ ТЮРМІ.

Після ув'язнення, з 1931 року творчість Рильського зазнає змін, і в збірці «Знак терезів» проголосив активне сприйняття радянської дійсності, завдяки чому він єдиний з неокласиків урятувався від сталінського терору і був зарахований до числа офіційних радянських поетів. Помер Максим Тадейович Рильський 24 липня 1964 року. Поховано його у Києві, на Байковому кладовищі.

ПАВЛО ТИЧИНА

Народився 23 січня 1891 в с. Піски Козелецького повіту Чернігівської губернії, в Російській імперії. У 1907 закінчив училище. Після цього в нього був єдиний, по суті, шлях продовжити освіту — в семінарії. У старших класах він пройшов ґрунтовну художню школу в Михайла Жука. Він також увів Павла Тичину в коло чернігівської інтелігенції.

Жовтневий переворот й окупація України позначилася комуністичним терором, руїною, голодом і конфронтуючими до них народними повстаннями. За цих обставин Тичина далі зберігав свою позицію незалежного поета. У першій половині 1920х стає провідним українським радянським поетом.

Помер 16 вересня 1967 в Києві

Будинок у Києві, в якому у Тичини була квартира з 1944. Нині Літературно-меморіальний музей.

ОСТАП ВИШНЯ

«Король українського тиражу»

Народився на хуторі Чечва біля містечка Грунь Зіньківського повіту на Полтавщині. Закінчив початкову, потім двокласну школу в Зінькові, далі навчався в Київській військово-фельдшерській школі, працював фельдшером. Та, як згадував письменник, він не збирався присвятити себе медицині, займався самоосвітою, склав екстерном екзамен за гімназію і вступив до Київського університету; однак скоро залишив навчання і цілком віддався журналістській і літературній праці. Остап Вишня проводив і велику громадську роботу. Відома робота Остапа Вишні в оргкомітеті Спілки письменників. До арешту Остапа Вишні доклав руку український письменник Олексій Полторацький, який в журналі «Нова генерація» опублікував статтю «Що таке Остап Вишня» із брутальною ідеологічною критикою творчості гумориста.

1933-го популярний письменник був превентивно звинувачений у контрреволюційній діяльності й тероризмі, зокрема в замаху на товариша Постишева під час жовтневої демонстрації. Запроторений до таборів ГУЛАГу.

Одна з причин несподіваного звільнення — успіхи УПА на військовому та ідеологічному фронті.

Після закінчення Другої світової війни Остап Вишня також став членом редколегії журналу «Перець» і активним його співпрацівником.

Влада надала Вишні квартиру в будинку письменників Роліт, де він мешкав до 1952-го. У 1955 реабілітований судовими органами СРСР. Помер 28 вересня 1956 року. Похований на Байковому кладовищі.

«Розум він мав вольтерівської гостроти, викривач він був незрівнянний, та все ж визначальним, мені здається, в його вдачі було саме це: ніжність, душевність, поетичність. Ніякі найстуденіші вітри тяжких часів не могли остудити в його душі жар любові — негасимої любові до народу, до Вітчизни, до краси життя й мистецтва» (О. Гончар)

З усіх жанрових різновидів саме українська поезія доби «розстріляного відродження» сягнула найвищого рівня свого розвитку.

Нею було закладено потужну національну традицію ліричного самовираження, випробувано різні версифікаційні можливості, що стало надійним стартом для всебічного оновлення української літератури ХХ ст.

Розстріляне відродження

Пориви мруть й заповідають жити.
Холодний біль не згасне вже, як в сні...
Навіки-вічно знищена еліта
Лишила світ, дарований землі.
А скільки їх? Чи Стусів, чи Шевченків,
Які боролись просто за життя?
Батькам втирали, як були маленькі,
Що всі вони руйнують майбуття...
Розстріляних поля ятрили рани
Країні, за яку вони ішли,
Обмануте і любляче сопрано
Тих матерів, які вже не знайшли
Живими...
І молитва помирала,
Віддавши душу сильну небесам,
І церква із священиком палала,
Музеєм атеїзму ставав храм.
І ось, виходять, знову «за свободу»,
Палають прапорами «за життя».
Гарячий дух убитого народу
Осуджує невірні почуття.
Герої, що «не мали права жити»,
Вкраїнських не простили ще образ:
Навіки-вічно знищену еліту,
Відродження Розстріляного час....